

BROTTSOFFERJOURENS RIKSDAGSVALSMÅL 2027

BROTTSOFFRETS STÄLLNING I RÄTTSPROCESSEN MÅSTE STÄRKAS

Åtgärder:

- **Förkorta brottsprocesserna genom att säkerställa tillräckliga resurser för rättsprocessens olika skeden och genomföra föreslagna åtgärder för att effektivisera processen.**
- **Införa obligatoriska utbildningar i sensitivt bemötande av brottsoffer för aktörer inom brottsprocessen.**
- **Skapa ett digitalt system där brottsoffret kan följa hur det egna brottmålet framskrider ("track my crime").**
- **Stärka riskbedömningen särskilt i allvarliga fall av våld i nära relation.**
- **Åtgärda brister i ersättningssystemet för brottsoffer, såsom ersättningar åt närstående till offer för dödligt våld.**
- **Skapa en samordningsstruktur för att främja brottsoffrets ställning.**

De alltför långa brottsprocesserna är ett av de största problemen i vårt rättssystem. De belastar brottsoffren och försvagar deras funktionsförmåga. Många brottsoffer överväger om det alls är värt att göra en brottsoffran, om de riskerar att leva flera år i ovisshet med en oavslutad process.

Fördröjda processer försämrar även kvaliteten på brottsprocessen, eftersom vittnens minnesbilder bleknar med tiden. I Finland bör man ta i bruk inspelning av förundersökningar, antingen som video- eller ljudinspelning. Även andra föreslagna åtgärder för att

effektivisera brottsprocessen bör genomföras snarast, dock utan att äventyra brottsoffrens rättsskydd.

Ett centralt syfte med brottsofferdirektivet är att förebygga så kallad sekundär viktimisering. Det innebär att själva brottsprocessen inte ska orsaka ytterligare lidande för brottsoffret. Brottsoffrens behov, skydd och rättsskydd ska beaktas i processens alla skeden. Brottsoffer ska bemötas med sensitivitet, ges möjlighet att undvika att möta den misstänkte i samband med rättegången och vid behov kunna lämna sitt vittnesmål via videospelning eller videolänk. Skyddet av brottsoffret från att möta den åtalade ska beaktas även när vittnesmålet spelas in i tingsrätten.

Brottsoffrens rätt att få information om hur det egna brottmålet framskrider bör stärkas genom att skapa ett digitalt uppföljningssystem.

Riskbedömningen måste stärkas både i lagstiftning samt i anvisningar och praxis, särskilt i situationer som gäller våld i nära relation. En effektiv riskbedömning kan förebygga allvarliga våldsbrott och till och med dödligt våld.

De förslag, grundade på omfattande beredning lagts fram i den så kallade arbetsgruppen för brottsskadlagen, vars betänkande publicerades år 2023 (Justitieministeriets publikationer 2023:7), bör genomföras under nästa regeringsperiod.

I Finland bör det skapas en samordningsstruktur för att främja och följa upp ställningen för (alla) brottsoffer genom att i anslutning till justitieministeriet inrätta ett samarbetsorgan för myndigheter och organisationer samt en koordinatorstjänst. Samordningen bör särskilt fokusera på frågor som gäller brottsprocessen och skyddandet av brottsoffer.

STÄLLNINGEN OCH FINANSIERINGEN AV STÖDTJÄNSTER MÅSTE TRYGGAS

Åtgärder:

- **Säkerställa en långsiktig finansiering för Brottsofferjouren.**
- **Trygga verksamhetsförutsättningarna för organisationers specialiserade stödtjänster för offer för våld i nära relation och sexualbrott samt för tjänster riktade till våldsutövare.**
- **Utveckla det multiprofessionella samarbetet som krävs enligt direktivet om våld mot kvinnor (NKV-direktivet) för att bedöma brottsoffrets behov av skydd och stöd samt utvidga bedömningen till att även omfatta offer för andra allvarliga brott.**

Stödtjänster för brottsoffer består av en helhet av tjänster som produceras av både myndigheter och organisationer. Organisationsbaserade tjänster är en väsentlig del av stödsystemet, och organisationer möter ofta brottsoffer redan innan de söker sig till myndigheter.

Brottsofferjouren (RIKU) tillhandahåller de allmänna stödtjänster för brottsoffer som krävs enligt brottsoffer-

direktivet och ansvarar för beredskapen i Finland för att snabbt inleda stödtjänster för brottsoffer vid terrorattacker i enlighet med terrorbekämpningsdirektivet. Finansieringen av RIKU har under de senaste åren varit osäker, men till följd av höjningen av brottsofferavgiften verkar finansieringsnivån nu ha stabiliserats till en rimlig nivå. Finansieringens utveckling bör dock följas upp för att säkerställa att den förblir tillräcklig med beaktande av både ökande klientantal och stigande kostnader. Även förändringar i tjänsteinnehållet till följd av ändringar i EU-direktiv om brottsoffrets ställning måste beaktas i finansieringen.

Det så kallade NKV-direktivet om våld mot kvinnor ställer ytterligare krav på specialiserade stödtjänster. En del av tjänsterna tillhandahålls genom myndighetsbaserade specialtjänster (t.ex. SERI-stödcenter) samt via skyddshem och Nollinjen, men betydelsen av organisationernas öppna stödtjänster för offer för våld i nära relation är mycket stor när det gäller att hjälpa offer för våld mot kvinnor. Om tillräcklig finansiering inte kan tryggas via STEA, måste finansieringen säkerställas på annat sätt. Detta gäller även organisationernas tjänster för våldsutövare.

FINLAND MÅSTE GENOMFÖRA EU:S BROTTSOFFERDIREKTIV FULLT UT

Åtgärder:

- **Människohandelsdirektivet, NKV-direktivet och brottsofferdirektivet genomförs fullt ut.**
- **Genomförandet av direktiven följs upp regelbundet.**

EU:s centrala direktiv om brottsoffrets ställning påverkar i hög grad brottsoffrets situation i Finland. Genomförandet av det reviderade människohandelsdirektivet och det nya NKV-direktivet är redan långt framskridet. Genomförandet av ändringsdirektivet till brottsofferdirektivet, som antogs

i slutet av år 2025, kommer att ske under de kommande åren.

Direktiven bör genomföras med en hög ambitionsnivå för att Finland ska nå en god europeisk standard i stödet och skyddet av brottsoffer. Tillräckliga resurser måste avsättas för genomförandet.

Genomförandet ska följas upp och utvärderas regelbundet. När det gäller redan genomförda direktiv finns det möjlighet att åtgärda brister under följande regeringsperiod genom att stärka praxis enligt direktiven och vid behov justera lagstiftningen.

BROTTSOFFERJOURN 116 006

Juridisk telefonrådgivning 0800 161 177
RIKUchat (riku.fi/chat)

 /rikosuhripaivystys

 riku.fi

RIKU betjänar avgiftsfritt i hela landet – på nätet, via telefon vid 7 regionala kontor och över 20 verksamhetsställen. Alla tjänster och kontaktuppgifter riku.fi/sv

Verksamheten stöds av justitieministeriet

 OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

STÄLLNINGEN FÖR OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL OCH NÄRLIGGANDE BROTT MÅSTE FÖRBÄTTRAS

Offer för människohandel och närliggande brott befinner sig i en situation som på många sätt skiljer sig från andra brottsoffrets. Brottsofferjouren har sedan år 2015 tillhandahållit en särskild lågtröskelstöd-tjänst för offer för människohandel och närliggande brott. Genom denna verksamhet har Brottsofferjouren byggt upp en omfattande förståelse för vilka åtgärder som krävs för att förbättra brottsoffrets ställning.

Mål:

- **Säkerställa tillräcklig finansiering för organisationer som erbjuder rådgivnings- och stöd-tjänster**
- **Säkerställa att offer för människohandel och närliggande brott får den ersättning och det juridiska biträde de har rätt till**
- **Trygga brottsoffrets rätt att vistas i landet under brottprocessen**

SÄKERSTÄLLA TILLRÄCKLIG OCH PERMANENT FINANSIERING FÖR ORGANISATIONER SOM ERBJUDER RÅDGIVNINGS- OCH STÖDTJÄNSTER TILL OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL

Flera polisinsatser och hjälpsystemet för offer för människohandel har konstaterat att en stor del av de fall av människohandel och närliggande brott som sker i Finland kommer till deras kännedom via Brottsofferjourens lågtröskelstöd-tjänst. Antalet klienter i den särskilda stöd-tjänsten har ökat från 260 klienter hösten 2019 till nästan 1 500 klienter våren 2026, utan att den STEA-finansierade personalresursen har ökat alls under denna period. Brist på permanent finansiering kan äventyra brottsoffrets rättsskydd och deras tillgång till stöd av myndigheter.

Det reviderade EU-direktivet om människohandel förpliktar dessutom staten att samarbeta med stöd-organisationer för att tidigt nå, identifiera, bistå och stödja brottsoffer. Om organisationerna saknar resurser att utföra detta arbete effektivt kan staten inte heller uppfylla sina direktivförpliktelser.

Betydelsen av organisationernas lågtröskeltjänster för att människohandel ska upptäckas är allmänt erkänd, men kvaliteten och kontinuiteten hotas om finansieringsbasen inte stärks. Brottsoffer söker sig lättare till permanenta tjänster där kompetens och samarbete med centrala aktörer kan upprätthållas, och där förtroendet är starkt.

SÄKERSTÄLLA ATT OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL OCH NÄRLIGGANDE BROTT FÅR ERSÄTTNING OCH JURIDISKT BITRÄDE

Om ett fall av människohandel eller närliggande brott går till domstol och brottsoffret tilldöms ersättning är beloppen ofta betydande. I praktiken får brottsoffret dock i de flesta fall aldrig dessa ersättningar. Orsakerna är många, till exempel

att gärningspersonerna under långdragna processer hinner avyttra sin egendom. I vissa fall kan exempelvis skattemyndigheten ta i anspråk egendom som tagits i säkerhetsbeslag för att trygga brottsoffrets ersättningar, om ekonomisk brottslighet samtidigt har uppdagats.

Enligt brottsofferdirektivet är Finland skyldigt att främja brottsoffrets möjligheter att få ersättning av gärningspersonen. Europeiska domstolen har de mänskliga rättigheterna har dessutom i sin praxis slagit fast att staten inte bara ska skapa ett effektivt system för ersättningar, utan även aktivt främja att denna rättighet förverkligas i praktiken.

Förutsättningen för att brottsoffret ska få ersättning är också att indikationerna på människohandel identifieras redan i förundersökningen. I praktiken uppfylls dock inte alltid statens skyldighet att identifiera människohandel inom brottprocessen, vilket har konstaterats bland annat i oberoende statliga utredningar och i biträdande justitiekanslerns avgörande från år 2021. Detta understryker behovet av att garantera brottsoffret sakkunnig juridisk hjälp redan i ett tidigt skede. Rätten till avgiftsfri rättshjälp för offer för människohandel förverkligas inte om indikationer på människohandel inte identifieras. Rätten till ett biträde som bekostas av staten redan under förundersökningen bör därför utvidgas till att omfatta alla offer där det finns tecken på människohandel, och åtminstone alla som formellt har identifierats som offer för människohandel, oberoende av vilken brottsrubricering som används i förundersökningen.

Brottsofferjouren anser det viktigt att det görs en omfattande utredning om vilka faktorer som hindrar brottsoffer från att få ersättning, och att de identifierade bristerna åtgärdas så att brottsoffret får de ersättningar som har fastställts, till fullo.

ATT TRYGGA BROTTSOFFRETS RÄTT ATT VISTAS I LANDET UNDER BROTTSPROCESSEN

Möjligheterna för ett offer för människohandel eller närliggande brott att driva sitt ärende och till exempel få ersättning för brottet försvagas avsevärt om hen inte har möjlighet att vistas i landet åtminstone under brotts- och rättsprocessens gång.

Osäkerhet kring uppehållsrätten orsakar stress och försämrar brottsoffrets förmåga att samarbeta med förundersökningsmyndigheter och att vittna i domstol. Dessutom kan den helt förhindra att brottsoffret tar sig ur utnyttjandesituationen eller leda till att hen återigen hamnar i en situation där hen utnyttjas. I nuläget är det svårt att förutse beviljandet av uppehållstillstånd och de tillstånd som finns tillgängliga gäller endast i vissa typer av situationer.

För att trygga brottsoffrets rättsskydd bör uppehållsrätten garanteras för alla misstänkta offer för människohandel och närliggande brott åtminstone under brottprocessens gång.